

REMISSVAR

Datum
2013-12-03

Beleggnings
2013-110-7579

Ert datum
2013-09-25

Er beleggnings
A2013/3637/A

Kopia till
Utbildningsdepartementet

Arbetsmarknadsdepartementet

103 33 STOCKHOLM

Åtgärder inom aktivitetsstödet m.m. (Ds 2013:59)

Sammanfattning

Centrala studiestödsnämnden (CSN) har inget att invända mot föreslagna åtgärder inom aktivitetsstödet eller harmoniseringen av aktivitetsstödet med arbetslöshetsförsäkringen, men vill uppmärksamma de svårigheter som kan följa i samordningen med studiestöden.

CSN lämnar förslag till förtydligande av Förslag till förordning om ändring i förordningen (2007:906) med instruktion för Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen.

CSN lämnar också fyra förslag till ändringar i vissa bestämmelser. Förslagen syftar till att underlätta samordning mellan aktivitetsstödet och studiestöden samt säkerställa att åtgärderna i förslagen i departementspromemorian ger önskad effekt.

- Dubbel samordning gällande förbud att lämna stöd för samma tid.
- Ändring i 3 kap. 25 § studiestödslagen (1999:1395) till att gälla tid för deltagande i arbetsmarknadspolitiskt program.
- Upphävande av avräkningsordningen som följer av 13 § förordningen (1996:1100) om aktivitetsstöd.
- Ändrade återkravsbestämmelser i 5 kap. 1 § studiestödslagen för att möjliggöra strikt återkrav vid dubbla stöd.

CSN gör också ett påpekande gällande texten i avsnitt 4.3.6.

2.9 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2007:906) med instruktion för Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen

I författningsförslagen tillkommer i 2 § punkterna 7 och 8 om granskning av Försäkringskassans rutiner och handläggning. Sedan tidigare finns instruktioner om granskning av Arbetsförmedlingens arbete i punkterna 1-4.

2013-12-03

CSN föreslår att det i punkten 4 hänvisas till punkterna 1-3, och att det i punkten 8 hänvisas till punkten 7. Detta för att tydligt avgränsa vilka brister som ska påtalas för respektive myndighet.

Avstängning från rätt till aktivitetsstöd enligt avsnitten 4.3.1, 4.3.2, 4.3.3 och 4.3.5, och samordning med studiestöden

Studiehjälp får inte lämnas för tid då den studerande får aktivitetsstöd för att delta i ett arbetsmarknadspolitiskt program.¹ *Studiemedel* får inte lämnas eller tas emot för samma tid för vilken det lämnas aktivitetsstöd.² Samtidigt ska *aktivitetsstödet* minskas för den som för samma tid får studiehjälp eller studiemedel enligt studiestödslagen.³

Den nu gällande samordningen mellan stöden försvåras i CSN:s mening av förslagen om möjlighet till avstängning från rätten till aktivitetsstöd.

Informationsutbyte med Försäkringskassan

För att samordna ersättningarna studiemedel och aktivitetsstöd rapporterar idag Försäkringskassan (FK) till CSN. En rapport skickas om en deltagare i ett arbetsmarknadspolitiskt program har beviljats studiemedel för samma tid. Perioden för inskrivning i programmet sammanfaller med tiden för vilken aktivitetsstöd lämnas, och utgör därmed ett hinder för att lämnas studiemedel.

Den föreslagna möjligheten till avstängning från rätt till ersättning medför att uppgiften om inskrivning i ett program inte längre är tillräcklig för att bedöma rätten till studiemedel, då det inte framgår att aktivitetsstöd faktiskt lämnas för samtliga dagar i en sådan period. CSN måste istället få uppgift från FK om perioder för rätt till aktivitetsstöd, alternativt perioden för inskrivning i ett program *och* beslut om avstängning som leder till att ingen ersättning lämnas.

Detta medför

- att CSN och FK måste utveckla nya rutiner för utbyte av information om ersättningsperioder, *och*
- att CSN måste utveckla ett nytt systemstöd för att hantera sådana perioder under en inskrivning i ett arbetsmarknadspolitiskt program som inte ger rätt till ersättning.

För studiehjälpen är det istället gymnasieskolan som lämnar uppgift om den studerande får aktivitetsstöd, vilket i sig inte är vanligt förekommande.

¹ 2 kap. 22 § studiestödsförordningen (2000:655)

² 3 kap. 25 § studiestödslagen (1999:1395)

³ 13 § Förordningen (1996:1100) om aktivitetsstöd

2013-12-03

Samordning av rätt till ersättning under avstängningsperioder

Studiemedel lämnas för hela kalenderveckor medan aktivitetsstöd lämnas för varje dag, men som mest fem dagar per vecka. Studiemedel får inte lämnas för samma tid som aktivitetsstöd lämnas, men om aktivitetsstöd endast lämnas för några dagar i en vecka (alltså färre än fem) anses det inte utgöra ett hinder för att även lämna studiemedel för veckan ifråga.

I dagsläget får inte detta några större konsekvenser då det endast kan medföra att någon med studiemedel som även påbörjar eller avslutar deltagande i ett arbetsmarknadspolitiskt program mitt i en vecka kan få ersättning från båda systemen under några få dagar.

I och med den föreslagna ändringen kan dock en person som är hindrad att få studiemedel på grund av att han eller hon får aktivitetsstöd, och som stängs av från rätt till aktivitetsstöd istället få studiemedel för samma period. Ett beslut om studiemedel skulle dessutom omfatta hela kalenderveckor även om avstängningen inte gör det vilket skulle kunna medföra konsekvensen att ett beslut om avstängning från aktivitetsstödet på grund av misskötsel öppnar för både studiemedel under hela avstängningsperioden och för dubbla stöd för delar av de berörda veckorna. Detta uppfattar CSN som att det helt skulle motverka syftet med avstängningen.

Även inom studiehjälpen återfinns motsvarande problematik i de fall uppehållet i rätten till aktivitetsstöd överstiger 15 dagar, även om ersättningsnivån inom studiehjälpen är betydligt lägre än inom studiemedel.

Avräkning av aktivitetsstöd

Enligt 13 § förordningen (1996:110) om aktivitetsstöd ska aktivitetsstödet minskas för den som för samma tid får studiestöd, med det belopp den andra ersättningen utgör. Försäkringskassan ska sedan betala de belopp som aktivitetsstödet minskats med till CSN.

Denna bestämmelse har bland annat till syfte att säkerställa att åtminstone en del av det felaktigt utbetalade studiemedlet återbetalas så snart som möjligt. Dock är systemet redan idag svårhanterat för både myndigheter och den enskilde stödtagaren, med en del oönskade konsekvenser. Bland annat krävs ett omständligt informationsutbyte mellan myndigheterna samtidigt som båda myndigheter har en kommuniceringsskyldighet mot kunden, vilket begränsar en effektiv handläggning och medför risk för att en avräkning i slutänden ändå inte kan genomföras fullt ut. Likaså finns en risk för att en person som har fått en felaktig förskottsutbetalning av CSN drabbas av ett betydande tillfälligt inkomstbortfall om den efterföljande efterskottsutbetalningen från FK avräknas. Det kan till exempel medföra att personen ifråga känner sig tvingad att avbryta deltagande i programmet. Det är också så att om FK inte kan avräkna hela det felaktigt utbetalda beloppet så saknar CSN ofta grund att återkräva resterande del.

2013-12-03

En avstängning från rätten till aktivitetsstöd skulle ytterligare komplicera hanteringen, av bland annat nedanstående anledningar.

- Planerad avräkning kan inte ske för sådana perioder då en deltagare är eller blir avstängd från rätt till aktivitetsstöd.
- Deltagaren *kan* under vissa förhållanden faktiskt ha rätt till studiemedel under de perioder som avstängningen gäller (se ovanstående rubriker), vilket försvårar beslut om studiemedel och utbytet mellan FK och CSN.
- En deltagare som får besked om att studiemedel har betalats ut felaktigt och att avräkning kommer att ske från kommande utbetalningar inom det arbetsmarknadspolitiska programmet, kan antas vara mindre benägen att följa programmet då ersättning i praktiken inte kommer att utgå. Det i sig kan leda till avstängning från rätt till aktivitetsstöd.
- Om planerad avräkning inte kan ske fullt ut på grund av avstängning, är risken stor att ingen återbetalning kommer att ske då CSN ofta saknar grund för återkrav enligt 3 kap. 5 § studiestödslagen.

Sammantaget blir det alltså ett mycket oförutsägbart ekonomiskt system för den enskilde, och de berörda myndigheterna.

Förslag till ändrade bestämmelser

CSN föreslår följande regeländringar som var för sig eller i kombination kan motverka ovanstående följder och leda till att de föreslagna ändringarna om aktivitetsstödet får avsedd effekt, för sådana deltagare som samtidigt, inom eller i anslutning till programmet bedriver studier.

1. Dubbel samordning

Ett förbud mot att lämna eller ta emot ersättning för samma tid, som återfinns både inom regelverken för studiestöden och för aktivitetsstödet, skulle i större utsträckning förhindra att studiestöd *eller* aktivitetsstöd lämnas på ett sätt som inte är avsett i samband med avstängningar. Idag återfinns förbudet endast inom studiestödet.

2. Ändring i 3 kap. 25 § studiestödslagen (1999:1395) till att gälla tid för deltagande i program

Enligt nuvarande regelverk får studiemedel inte lämnas eller tas emot för den tid för vilken det lämnas aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning för att delta i ett arbetsmarknadspolitiskt program. En ändring så att studiemedel inte kan lämnas för samma tid som en studerande är deltagare i ett sådant arbetsmarknadspolitiskt program för vilket det lämnas aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning, skulle medföra att studiemedel inte kan lämnas för sådana perioder då deltagaren är avstängd från rätten till aktivitetsstöd.

2013-12-03

Detta skulle också betydligt förenkla Försäkringskassans rapportering och CSN:s hantering av sådana perioder, samtidigt som det skulle bli ett tydligare och mer lättillgängligt regelverk.

Motsvarande förändring föreslås även för studiehjälpen i 2 kap. 22 § i studiestödsförordningen (2000:655).

3. *Upphävande av avräkningsordningen som följer av 13 § förordningen (1996:1100) om aktivitetsstöd*

Förslagsvis bör bestämmelsen enligt 13 § förordningen om aktivitetsstöd upphävas. Bestämmelsen behandlar minskning av aktivitetsstödet med anledning av att studiehjälp eller studiemedel lämnas för samma tid för att sedan betala de belopp som aktivitetsstödet minskats med till CSN.

Som alternativ samordningsreglering för aktivitetsstödet föreslås så kallad dubbel samordning enligt punkten 1 ovan.

Observera också att 13 § inte omfattar utvecklingsersättningen, och att ingen minskning görs om studiemedel har betalats ut för samma tid.

En tänkbar hantering vore att aktivitetsstödet minskas med den summa som betalats ut inom studiestödet, utan att beloppet skickas till CSN. Det kräver dock att FK uppmärksammas på ändringsbeslut från CSN avseende eventuella återkrav för samma period så att den enskilde inte drabbas dubbelt.

4. *Ändrade återkravsbestämmelser i 5 kap. 1 § studiestödslagen*

5 kap. 1 § studiestödslagen bör ändras så att studiestöd som felaktigt tagits emot samtidigt med andra förmåner enligt 3 kap. 25 § samma lag ovillkorligen ska krävas tillbaka. CSN anser att det inte är motiverat att en studerande får behålla felaktigt utbetalt studiemedel för tid då annat stöd lämnas, även om den studerande inte har orsakat den felaktiga utbetalningen, eller inte har insett eller borde ha insett att den var felaktig. Detta då dubbelt stöd i så fall utgår för samma tid.

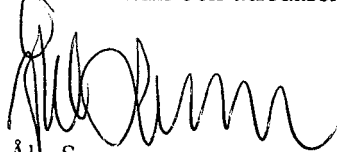
2013-12-03

4.3.6 Tillämpningsområdet för åtgärdsreglerna inom aktivitetsstödet

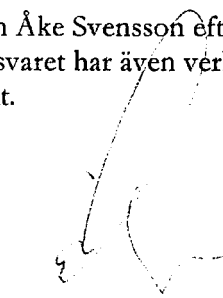
I sista meningen i förslagsrutan (sid. 86) framgår det av kontexten att det saknas ett ”inte”. CSN uppfattar det som att det bör stå

”(..) ska omständigheten leda till en åtgärd inom aktivitetsstödet och *inte* inom arbetslöshetsförsäkringen”.

Beslut om detta remissvar har fattats av chefsjuristen Åke Svensson efter föredragning av utredaren Michael Backman. I arbetet med remissvaret har även verksjuristen Annika Åhlin och utredaren Lars Gustafsson deltagit.

Åke Svensson

Michael Backman.